

513529

Seat No. _____

Second Year B. A. Examination

March / April – 2003

Sanskrit (Main) : Paper – V

(१) वैदिक पाठावली (२) केनोपनिषद्

(३) वैदिक-साहित्य-इतिहास

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

१ (अ) नीचेनामांथी गमे ते ऋषि मंत्रोन्नो आवश्यक विवरण आपी, १५
अनुवाद करो :

1 (a) Translate with necessary explanatory notes on 15
any **three** मंत्रs of the following :

(१) यदङ्ग दाशुषे त्वमग्ने भद्रं करिष्यसि ।
तदेतत्सत्यमङ्गिरः ॥

(२) नदं न भिन्नं अमुना शयानं मनो रुहाणा अति यन्त्यापः ।
याश्चिद् वृत्रो महिना पर्यतिष्ठत्तासामहिः पत्सुतः शीर्बभूव ॥

(३) यदङ्ग त्वा भरताः संतरेयुर्गव्यन्त्राम् इषित इन्द्रजुतः ।
अर्षादह प्रसवः सर्गतक्त आ वो वृणे सुमतिं यज्ञियानाम् ॥

(४) एषा शुभ्रा न तन्वो विदानोर्ध्वेव स्नाति दृश्ये नो अस्थात् ।
अप द्वेषो बाधमाना तमांस्युषा दिवो दुहिता ज्योतिषागात् ॥

(५) सहस्त्रशीर्षा पुरुषः सहस्त्राक्षः सहस्त्रपात् ।
स भूमिं विश्वतो वृत्वात्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ॥

१ (ब) नीचेनामांथी गमे ते ऋषिना उत्तर आपो : ८

1 (b) Answer any **three** of the following : 9

(१) प्रश्न-१ (१)ना मंत्रनो छंद समजावो

(1) Explain the metre of question No. 1 (1)

(२) प्रश्न-१ (३)नो पदपाठ समजावो

(2) Explain पदपाठ of question No. 1 (3)

- (3) वैदिक-छंद
(3) Vedic-metres
 (4) गमे ते भे पर नोंध लभो :
(4) Write notes on any two :

- (9) कविक्रतुः
 (2) अध्वरम्
 (3) शम्बरः
 (4) मोजवतः ।

- (4) गमे ते भे विषे व्याकरण-विषयक नोंध लभो :
(4) Write grammatical notes on any two :

- (9) जिघांससि
 (2) दाशुषे
 (3) व्यकल्पयन्
 (4) जनास ।

- 2 (अ) गमे ते ऐक देवतानां लक्षणो आपो : 10
2 (a) Give the characteristics of any one deity : 10

- (9) इन्द्र
 (2) उषा ।

- 2 (ब) अक्षसूक्त (१०/३४) अथवा पुरुषसूक्त (१०/८०)नुं रसदर्शन करो. 10
2 (b) Critically appreciate अक्षसूक्त (10/34) OR पुरुषसूक्त (10/90). 10

- 3 नीयेनामांथी गमे ते त्रशानो आवश्यक नोंध आपी, अनुवाद करो : 14
3 Translate with necessary explanatory notes on any three of the following : 15

- (9) ॐ केनेषितं पतति प्रेषितं मनः, केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः ।
 केनेषितां वाचमिमां वदन्ति, चक्षुः श्रोत्रं क उ देवो युनक्ति ॥
 (2) यन्मनसा न मनुते येनाहुर्मनो मतम् ।
 तदेव 'ब्रह्म' त्वं विद्धि, नेदं यदिदमुपासते ॥
 (3) प्रतिबोधविदितं मतम्, अमृतत्वं हि विन्दते ।
 आत्मना विन्दते वीर्यं, विद्यया विन्दतेऽमृतम् ॥

- (४) अथेन्द्रमब्रुवन्- 'मघवन्नेतद् विजानीहि, किमिदं यक्षमिति ।'
तथेति । तमभ्यद्रवत् । तस्मात् तिरोदधे ॥
- (५) तस्यै तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा, वेदाः सर्वाङ्गानि, सत्यमायतनम् ॥

४ गभे ते भे पर नोध लभो : १५
4 Write notes on any two : 15

- (१) केनोपनिषद्-शीर्षक
(1) The title-केनोपनिषद्
(२) यक्षोपाख्यान
(३) केनोपनिषद्-नी शैली.
(3) Style of केनोपनिषद्.

५ ऋग्वेदसंहिता विषे विस्तृत नोध लभो. २६
5 Write detailed note on ऋग्वेदसंहिता । 26

अथवा / OR

५ ईशोपनिषद्-नुं रसदर्शन करो. २६
5 Give critical appreciation of ईशोपनिषद्. 26